

STANDPUNT

COMA-VERSCIJNSELEN VAN DE K.P.

De meest zinnige pogingen om de snelle teloorgang van de Kommunistische Partij van België te verklaren, komen van buiten die partij (Koen Raes, *Ons Erfdeel*, 1986, 4; Luc Vanneste, *Socialistische Standpunten*, 1987, 4; Serge Govaert, *De Nieuwe Maand* 1986, juni-juli).

In de partijdocumenten wordt zelfs in een "zelfkritische resolutie over de problemen van de partij" de eigenlijke politieke problematiek in verhullende bewoordingen benaderd: "Opnieuw stak een globale oppositiestroming de kop op die stelselmatig de belangrijkste verworvenheden van onze vorige congressen in vraag stelt...", of nog: "Over het algemeen werd de uitdrukking van onze ideeën al te vaak afgezwakt door aarzelingen en dubbelzinnigheden". (24ste Congres KPB - maart '82)

Men kan gissen naar de oorzaken van deze terughoudendheid. Wellicht is het de oeroude vrees dat 'de vijand' zou misbruik maken van de conflicten? Maar men zou toch moeten weten dat onderhuids gehouden conflicten een veel groter gevaar voor misbruik opleveren. En wat als die 'vijand' geen enkele belangstelling heeft in een partij die totaal weggedeemsterd is als politieke factor?

De communisten hebben altijd problemen gehad met conflictbeheersing. Ook in andere partijen bestaan meningsverschillen, van politieke of persoonlijke aard, vormen zich groepen en strekkingen. Men kan daar mee leven. Dit heeft niets te zien met het 'burgerlijk' karakter van dergelijke partijen, maar wel met de ervaring dat conflicten slechts kunnen beheerst worden wanneer ze gekend zijn. Binnen de K.P. echter moet alles binnenskamers gehouden worden, en moet de getrapte techniek van wat men het democratisch centralisme noemt, de indruk van monolithisme geven.

Dit leidt dan tot verkrampde en bizarre situaties, en tot het creëren van 'dissidenten' aan de lopende band.

Zo werd mezelf ten kwade geduid dat ik in de Rode Vaan mijn bezorgdheid uitte over het weggedeemsteren van de K.P., en dat ik informatie verstrekte omtrent beslissingen van het partijbestuur inzake de

Rode Vaan. Dergelijke feiten werden voldoende ernstig geacht om me te ontzetten uit mijn functie van directeur van de R.V. Wanneer ik nadien in antwoord op publieke aanvallen van de partijleiding, een polemische mening naar voor breng via de 'burgerlijke pers', word ik geschorst als partijlid, de eerste stap tot de uitsluiting.

Koen Raes geeft de oorzaken en omstandigheden aan waardoor groei en vernieuwing van de K.P. in de jaren zeventig snel omsloegen in verstarring en aftakeling bij het begin van de jaren tachtig. Dit heeft "intern alles te maken met de onvervulde beloften die het eurocommunistisch appèl heeft gewekt en waartegen de klassieke organisatiestructuren van een communistische partij niet opgewassen waren". Op het congres van 1986, aldus K. Raes, "werd die tendens tot restauratie en tot het sluiten der rangen rondom oude zekerheden bevestigd".

Een gelijkaardige opmerking over de tendens tot restauratie (De Morgen, 28.4.86) had me binnen de partijleiding al enige kritiek bezorgd.

Mijn analyse van de feiten volgt deze van Koen Raes echter niet waar hij mijn ontslag als voorzitter van de Vlaamse Raad van de K.P. een "zet van het 'partir pour rester'" noemt, "want de Vlaamse Raad kreeg macht noch geld van het nationaal bureau".

De waarheid is dat de federalisering van de partij wèl een feit is. Sedert weinige jaren speelt de nationale leiding nog een zeer beperkte rol en beschikken de federatieve instanties over een ruime autonomie. Ze beheren ook zelfstandig hun eigen begroting.

Ik verwachtte dat dit proces van federalisering duidelijk zou aantonen dat in Vlaanderen slechts een minderheid het restauratie-proces zou steunen, daar waar in Wallonië de eurocommunistische stroming *altijd* een minderheid was geweest.

Hierin heb ik mij echter grondig vergist. Ik heb de veranderingen binnen de K.P. in Vlaanderen sedert het einde van de jaren zeventig sterk onderschat. Deze zijn bepalend geweest inzake het conflict tussen de redactie van de Rode Vaan en de Vlaamse partijleiding, conflict dat uitgedraaid is op een 'overwinning' van het Vlaams Bureau en op mijn liquidatie als politiek directeur van de R.V. Het 25ste congres van april 1986 had nochtans reeds voldoende aanduidingen gegeven omtrent de vorderingen van het restauratie-proces in Vlaanderen. Nadat Filip Delmotte, één van de jongere 'hernieuwers', reeds was weggestemd door het congres als lid van het Centraal Komitee en ikzelf door de kandidatencommissie niet werd weerhouden, haalde Dirk Vonckx, politiek secretaris van DE eurocommunistische federatie Gent, bij de Vlaamse

leden van het Centraal Komitee niet de vereiste meerderheid om verkozen te worden als lid van het politiek bureau. Maar ook inhoudelijk was de restauratie aan haar voltooiing toe.

Reeds veel vroeger, namelijk tijdens het congres 24-bis van december 1982, waar de partijstatuten werden gewijzigd, had ik namens de Gentse federatie gewezen op de koerswijziging. De lektuur van een deel van mijn tussenkomst, in bijlage, laat daarover niet de minste twijfel bestaan. Tot slot van die tussenkomst stelde ik zelfs voor dat het congres zijn werkzaamheden zou opschorten om het Centraal Komitee toe te laten zijn huiswerk te hermaken, conform met de oriëntatie van het 24ste congres, voorstel dat niet aanvaard werd.

(Het is verwonderlijk dat mijn opvolger als politiek directeur van de R.V., destijds lid van de Gentse delegatie op het congres, in de R.V. van 25.2.88 schrijft dat ik jarenlang verklaringen noch kritiek ter sprake heb gebracht. Men herleze mijn tussenkomst uit 1982!)

Op het tweede Vlaams congres, juni 1986, had een 'verjongde' ploeg het roer in handen genomen, in meerderheid afkomstig uit de 'eurocommunistische generatie'.

Weinige tijd later namen een aantal vooraanstaande partijleden, voornamelijk van Gent, het initiatief tot het oprichten van een denkgroep. De bedoeling was op een geordende wijze alles te bestuderen wat vanuit marxistische hoek gedaan en geschreven werd betreffende de alternatieven op het neoliberal beleid, en van daaruit vertrekkend het zo noodzakelijke theoretische denkvoer te bezorgen aan de partij. De samenstelling van die initiatiefgroep was niet onbelangrijk: zes leden van de Vlaamse Raad maakten er deel van uit, waaronder drie leden van het verjongd Vlaams Bureau.

Deze poging tot oprichting van een 'think tank' geraakte niet van de grond: amper twee maanden na de oprichting ervan grepen binnen de partijleiding een aantal gebeurtenissen plaats die aantoonde welk een illusie het was te verwachten dat er binnen het nieuwe bestuur een 'progressieve meerderheid' bestond. Men kan zich moeilijk een scherpere bocht voorstellen dan deze die eind 1986 door het Vlaams Bureau werd genomen.

Alles begon met de ontwerp-begroting voor 1987 van de Vlaamse Raad. De partij moest besparingen doorvoeren. Een deel daarvan werden ten laste van de R.V. gelegd. Tot zover is alles normaal. Het begon echter te ontsporen wanneer de besparingsmaatregelen gepaard gingen met een frontale aanval op de Rode Vaan en op de redactie, waarbij onmiddellijk gewezen werd op de noodzaak van een ANDERE Rode

Vaan, een NIEUWE Rode Vaan. De afslanking moest niet alleen financieel gebeuren, maar ook redactioneel en de R.V. moest in andere banen gebracht worden.

Ten einde de inlevering op te vangen, stelde de redactie van de R.V. een offensieve campagne voor, welteverstaan ten voordele van DEZE R.V., en niet van één of ander wazig idee. Het objectief van die campagne bestond uit 500 nieuwe abonnementen en 500.000 fr. steun, ten einde een publiciteitscampagne te bekostigen. Dit plan werd uiteindelijk aanvaard door de Vlaamse Raad, maar met duidelijke tegenzin vanwege de meeste bureauleden. In plaats van het voortouw te nemen in de campagne, werkte de meerderheid van het bureau ze tegen, en bleven zij hameren op de noodzaak van een ANDER produkt.

Hierbij dient gezegd dat de R.V. niet de steil dalende curve van de K.P. had gevolgd. Dit standhouden in volle crisis van de linkerzijde had volgens de redactie veel te maken met de kwaliteit van DEZE R.V., professioneel gemaakt, met openheid voor dialoog en met een toenemend aantal medewerkers uit verschillende progressieve middens, zonder daarbij evenwel de basisoriëntatie van de K.P. in vraag te stellen. DEZE R.V. was voordien ook de gangmaker geweest van de vernieuwende eurocommunistische ideeën, wat haar niet in dank werd afgenomen door de conservatieven. Dezen, wellicht tot hun eigen verwondering, ontdekten plots dat hun aloude strijd tegen de R.V. nieuwe zuurstof kreeg, en wel vanuit een onverwachte hoek.

Wat inderdaad opviel gedurende de escalatie van het voorjaar 1987, was de houding van de restanten van de 'eurocommunistische generatie': zij overtroffen hun conservatieve broeders in heftigheid bij hun agitatie tegen de R.V.

Een vooraanstaand lid van het Vlaams bestuur deelde me letterlijk mede dat hij de R.V. gesteund had zolang de stalinisten in de partij moesten bestreden worden. Nu deze strijd eindelijk gewonnen was (sic), kon hij vrijuit zijn mening zeggen: deze R.V. was slecht en moest veranderen. Gezien hij niet onmiddellijk zijn zin kreeg, omwille van de weerstand van de redactie, gaf hij zelfs zijn ontslag uit het Vlaams Bureau (even snel terug ingetrokken, uiteraard).

Het is niet simpel een afdoende verklaring te vinden voor de zwenking over 180 graden van de vroegere eurocommunistische voortrekkers (of waren de overgeblevenen dat niet?). Worden zij, door de opeenvolgende nederlagen van de K.P. tot een uitzichtloze, sectaire houding gebracht? Geven zij elk politiek perspectief op om zich te verschansen achter oude, achterhaalde geloofspunten? Hun verbaal radi-

calisme, een oude gekende in de beweging, wijst wel in die richting.

Daarbij komt uiteraard het materieel probleem. De K.P. beschikt, vanuit het verleden opgebouwd, over een weliswaar slinkende, maar nog stevige financiële basis, die in geen enkele verhouding staat tot haar actuele sterkte. Wat kan uitgespaard worden door een afgeslankte R.V. die herleid zou worden tot een partij-moniteur, kan alvast de financiële stabiliteit van het apparaat verzekeren.

Wellicht spelen er bij sommigen ook psychologische factoren mee: wie weinig intrinsieke waarde heeft, tracht zichzelf te bewijzen door zich af te zetten tegen anderen. Wat er ook van zij, de eerste frontale aanval op de R.V. werd afgeslagen door de geslaagde campagne. Er werden om en nabij 500 nieuwe abonnementen gemaakt, 600.000 fr. ingezameld en de inkomsten vanwege de publiciteit namen gevoelig toe. Wat integendeel zichtbaar achteruitging, was de militante verkoop. Hierbij zal de veranderende tijdsgesest wel een rol spelen: noemde een lid van het Vlaams Bureau het militant aan de man brengen van de R.V. niet 'beulenwerk'?

Na het succes van de campagne, die de leefbaarheid van DEZE Rode Vaan - uiteraard altijd verbeterbaar - had bewezen, zou men kunnen verwacht hebben dat de partijleiding zou afzien van haar, trouwens zeer nevelige, ideeën over een 'andere' R.V. Het tegendeel was waar. Onmiddellijk na de nieuwe electorale nederlaag van 13 december 1987 sloeg ze haar grote slag, weer eens achter het scherm van besparingen. De totale besparing opgelegd aan de begroting werd doorgespeeld naar de R.V. En om geen enkel misverstand te laten bestaan, GROEIDEN alle begrotingsposten die te maken hadden met de partijorganisatie, dus met het wel en wee van de bestendigen.

Wanneer het duidelijk werd dat de redactie niet zomaar deze nieuwe moord in de Vlaamse perswereld wou laten begaan, verloor de partijleiding alle koelbloedigheid. Ze begon in 't wilde weg, met minachting voor de wet, de statuten, de syndicale rechten en de mensen, rondom zich te slaan. Alle middelen waren goed. Ordnung soll sein! Eerst werd ondergetekende geschorst als afgevaardigde beheerder van de uitgever-smaatschappij V.P.U. (beslissing genomen door een vergadering waarvoor geen uitnodiging was verstuurd en waarvan de 'beschuldigde' geen weet had). Twee weken later werd die schorsing 'legaal' bevestigd; nadien werd hij afgezet als politiek directeur en als lid van de raad van bestuur, en tenslotte werd hij geschorst als KP-lid. De hoofdredacteur Piet Lampaert die uit protest tegen het machtsmisbruik zijn ontslag uit de Vlaamse Raad had ingediend, werd verwittigd dat men hem ook

zou bedenken met de 'gepaste' maatregelen. Zoals men in geijkte termen zou kunnen zeggen: de toestand werd 'genormaliseerd'.

Voor elke fase vond men een andere beschuldiging uit. Nu eens was het een on-deontologisch gedrag, dan weer 'afstandelijkheid' of 'vrijblijvendheid' tegenover de partij, of het publiceren van beslissingen van de Vlaamse Raad (!), of verklaringen in de media (nadat de Vlaamse voorzitter allerhande fantaisistische verhalen had gespuid in de media).

Op te merken valt dat gans het optreden uitsluitend administratief en repressief was. Nooit werd zelfs een begin van een poging gedaan om een politiek antwoord te formuleren. Alles werd herleid tot karakteriële afwijkingen. Maar het conflict tussen de redactie en de partijleiding komt in analoge of in andere vormen tot uiting in zowat ALLE Westeuropese partijen. Het heeft alles te zien met de onbekwaamheid van de communistische beweging om een geloofwaardig antwoord te vinden op de neoliberale agressie en met haar onvermogen de oude dogma's kritisch te herzien.

Doorheen gans de operatie zal de Rode Vaan haar bevruchtende rol verliezen; ze zal herleid worden tot een afgeslankte moniteur van de partij, tot een produkt waarvoor er in dit Vlaanderen niet de minste belangstelling meer bestaat. Ze zal neergehaald worden naar het niveau waarop de K.P. nu reeds vele jaren vegeteert.

Maar geen nood, kameraden: is het niet beter met weinigen te zijn die de juiste antwoorden kennen, dan met velen die verkeerde vragen stellen? En zo het niet beter is, nuttiger is het alvast, tenminste voor wie over de centen beschikt. Voor wie politiek wil argumenteren, wordt er nog een plaats voorbehouden... in het pantheon van de posthuum te rehabiliteren kameraden. Maar wordt dat niet stilaan de grote meerderheid?

BIJVOEGSEL

TUSSENKOMST VAN JEF TURF OP HET NATIONAAL CONGRES 24BIS (DECEMBER 1982)

De statuten, met inbegrip van de beginselverklaring, zijn het naamkaartje van de partij.

Dit naamkaartje dat vandaag voorligt, is beduimd; de naam is onleesbaar, het huisnummer is verkeerd en het telefoonnummer werd achterste voren gedrukt.

Een eerste kritische beschouwing gaat over de vorm.

De tekst is zwaar op de hand, verward van opbouw, is geschreven in een oubollig partijjargon en is op verschillende plaatsen gewoon onverstaaanbaar.

Denk niet dat het hier in de eerste plaats gaat om de vertaal*techniek*. Die zou kunnen bijgeschaafd worden (vb. wanneer de Franse tekst zegt dat wij aan de slachtoffers van de crisis voorstellen: "*la résistance pied à pied aux pressions du capital et du pouvoir*", luidt de Vlaamse tekst dat men zich "voet voor voet moet verzetten" wat een manier van voortbewegen is van een 90-jarige).

Het gaat hier vooral om het feit dat gans de tekst in de Franse taal is geschreven en gedacht. Het is een gekend *kultureel* verschijnsel dat men met zulk een *vertaalde tekst* moeilijk aansluiting kan vinden bij de Vlaamse manier van benaderen, denken en formuleren.

Qua vorm is de voorliggende tekst dus onaanvaardbaar, ook niet wanneer men de aanmaak of 'toilet' ervan wil bijschaven.

Het is een tekst waarmee men, bij nieuwe leden of kandidaat-leden, eerder een afstotend dan een mobiliserend effect kan hebben.

Een tweede kritische beschouwing gaat over de inhoud.

De tekst van artikel 1 is in plaats van een heldere, beknopte beginselverklaring op basis van onze congreswerkzaamheden, uitgegroeid tot een nieuwe *algemene resolutie* waarin de verworvenheden van het 24ste congres, deel I, systematisch worden afgezwakt, vervormd of zelfs verwijderd.

Veeleer dan een beginselverklaring is artikel 1 een inventaris van onze onzekerheden, onnauwkeurigheden en innerlijke tegenstellingen. In de zelfkritische resolutie over de problemen van de partij, goedgekeurd op ons 24ste congres, wordt gezegd: "Over het algemeen werd de uifdrukking van onze ideeën al te vaak afgezwakt door aarzelingen en dubbelzinnigheden". Die vaststelling is perfect van toepassing op

deze ontwerp-statuten.

1° Wat zegt art. 1 over onze voorstellen om uit de crisis te geraken? "De snelle vooruitgang van wetenschap en techniek schept de middelen voor een ongekende sociale en kulturele vooruitgang op schaal van onze planeet."

"De gemeenschap moet zich de grote produktie- en ruilmiddelen toeëigenen, en het politiek, sociaal, economisch en kultureel leven moet diepgaand gedemocratiseerd worden."

Wat zegt resolutie II van ons 24ste congres?

"Het kapitalistisch groeimodel heeft grenzen bereikt buiten dewelke gans de samenleving met vernietiging bedreigd wordt. Een democratische uitweg uit de crisis veronderstelt een offensieve houding waarbij het verzet tegen de reactionaire maatregelen gepaard gaat met de uitwerking van een nieuwsoortig groei- en ontwikkelingsmodel."

Beide thesissen zijn tegengesteld (anders zou er trouwens geen reden zijn om ze zó verschillend te formuleren).

In de ontwerp-tekst voor de statuten beleidt men het 19de eeuws vertrouwen in wetenschap en techniek; en is er geen sprake van een andere manier van groeien.

Een ander groeimodel vereist een ander standpunt t.a.v. de zaligmakende wetenschap en techniek.

2° In punt 2 van de beginselverklaring wordt verwezen naar de wezenlijke inbreng van Lenin, en daarbij uitsluitend naar zijn analyse over het imperialisme. De federatie Gent heeft zich uitgesproken tegen de oprichting van een pantheon voor de leidende figuren van de Internationale Kommunistische beweging. Maar wanneer men toch Lenin vernoemt, dan dient men in de eerste plaats te wijzen naar zijn uitzonderlijke rol in de Oktoberrevolutie, waar hij bewezen heeft een buitengewoon inzicht te hebben in de krachtverhoudingen binnen het tsaristisch Rusland.

Wat me echter dwars zit, is dat ons vorig congres, uitvoerig in het inleidend verslag van Louis Van Geyt en beknopt in de resolutie, zich het ideeëngoed heeft toegeëigend waarvan de kiemen gelegd werden door Antonio Gramsci, tijd- en strijdgenoot van Lenin. Niet dat ik een nieuwe heilige in het pantheon wil plaatsen, maar ik begrijp gewoonweg niet waarom men deze uitzonderlijke communist, met een belangrijke uitstraling *vandaag* in de progressieve Vlaamse middens, moet doodzwijgen. Zijn bijdrage tot het denken omtrent de weg naar het socialisme in ontwikkelde kapitalistische landen is niet meer weg te denken uit de westerse communistische beweging.

Dit alles bewijst dat we nog niet erg ver gevorderd zijn met de praktijk van onze zelfstandigheid binnen de internationale communistische beweging, of toch dat ons denken niet in overeenstemming is met ons handelen.

3° Naast het doorwerkend namen-fetichisme bestaat er in onze tekst ook een woord-fetichisme.

Hoofdstuk II beschrijft uitvoerig de democratische werking van de partij. Wanneer dit alles in detail wordt beschreven, plakt men daarop de term democratisch centralisme die in de geschiedenis van onze partij en onze beweging een totaal andere betekenis heeft, zowel voor ons als voor de buitenstaanders.

Wat de eigenlijke democratische werking betreft, vind ik nergens enige aanduiding voor het recht op 'horizontale discussie' wat nochtans een opdracht was van onze vorige congressen, vooral van het 23ste.